

ת.ד. 102 בני ברק
פסק: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

א זועכנטליכע בלעטל ארויס געגעבן דורך בני אמונים

פרשת ויקרא תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 476

בני אמונים

פערל ווערטער אויף תפילה אין די פרשה

פרתחו שעדים

די ווארט פונעם
גרנדעדר און נשיא פון 'בני אמונים'

משוכנס ניסן מרבים באמונה

חודש ניסן איז דער ראש וראשון פון די חדשים פון יאר, אזוי ווי עס שטייט (שמות יב ב): "החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה". דער רמב"ן (שם) ערקלערט אז דער חשיבות פון חודש ניסן איז פארבינדן אין די ניסים פון יציאת מצרים וואס האבן פאסירט אין דעם חודש.

ביי די גרויסע נסים וואס זענען פארגעקומען ביי יציאת מצרים, איז אנטפלעקט געווארן פאר די אויגן פון אלעמען דעם אויבערשטנס קעניגרייך אויף זיין וועלט, און אלע האבן געזעהן די השגחה פרטית וואס אקטיוויזירט די גאנצע טבע.

עס ווערט געברענגט אין ספרים הקדושים אז חודש ניסן איז א חודש פון התחדשות, פון זיך באנייען. אין דער חודש האט זיך באנייט די אמונה אין די הערצער פון אונזערע אבות, און אויך אין די קומענדיגע דורות האט יעדער איד באקומען דעם כח זיך צו מחזק זיין און באנייען זיין אמונה אין השי"ת.

מיטן ענטפערן אמן ווארצלען מיר איין די אמונה אין אונזערע הערצער, אזוי ווי דער בעל 'מגלה עמוקות' (פר' ואתחנן) האט אנטפלעקט, אז די "עיקר אמונה איז אנגעהאנגען אין ענטפערן אמן". און אויב א גאנצע יאר איז אזוי, איז דאך זיכער אז אזוי איז אין די מסוגלדיגן חודש. דער ענין איז אויך מרומז אין דער פסוק (שמות ב יב): "ראשון הוא לכם" - וואס די סופי תיבות זענען 'אמן'.

ענטפערן אמן בויפט אין די הארץ פון דער מענטש די משכן פון אמונה, און אויב וויל ער הנאה האבן פון אירע פרוכט, דארפן מיר ענטפערן ווי עס דארף צו זיין; נישט ווי מצות אנשים מלומדה, אפמורמלען און איינס צוויי, נאר מיט א טאג-טעגליכע פרישקייט און ברען.

מען קען צולייגן און זאגן, אז אין די ווערטער "ראשון הוא לכם" האט די תורה מרמז אז די אמן דארף זיין אין די שפיץ פון זיינע מחשבות - דאס ערשטע פון אלעס. ווייל אמן איז די יסוד האמונה, און די אמונה איז די יסוד פון כל התורה כולה, אזוי ווי דער רמב"ן (שמות יג ח) שרייבט: "א מענטש האט נישט קיין חלק אין תורת משה רבינו, ביז ער וועט גלייבן אז אלע פאסירונגען און געשעהענישן זענען אלעס נאר ניסים, און עס ליגט נישט אין דעם קיין טבע און א שטייגער פון דער וועלט".

עס איז אינטערעסאנט צו זעהן אז דער יסוד איז אויך מרומז אין די ווארט 'אמן' וואס איז ר"ת: 'אין מקרה [נאר א] נס'.

לאמיר זיך באנייען מיטן ענטפערן אמן, לאמיר האלטן איר טייערקייט פאר אונזערע אויגן, יעדן אינדערפרי וועלן מיר צוגיין מיט א פרישקייט און ברען זאגן די "ברכות השחר בחברותא", מיר וועלן מוכה אנדערע מיט ענטפערן אמן אויף אונזערע ברכות און מיר וועלן זוכה זיין צו ענטפערן אמן אויף זייערע ברכות, און מיר וועלן זוכה זיין אז עס וועט מקויים ווערן די ווערטער פונעם פייטן: "החודש אשר ישועות בו מקיפות". אמן!

מיט א רוף "ראשון הוא לכם"
א גוט שבת

213 תרס"ח זכר מואמינים

אנהויבן דאווענען מיט א 'קריאה של חיבה'

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמור" (א א)

רש"י טייטש אז די ווארט "ויקרא" סימבאלעזירט א 'קריאה של חיבה', דין צו לערנען אז יעדעס מאל ווען דער אויבערשטער האט געוואלט רעדן מיט משה האט ער אים גערופן פריער מיט א ליבשאפט. און מען דארף פארשטיין: אויב האט דער אויבערשטער זיך אזוי געפירט בעפאר יעדע דיבור וואס ער האט גערעדט מיט משה, פארוואס שטייט עס געשריבן פונקט ביי די פרשה פון קרבנות?

זאגט רבי שלמה קלוגער: די סיבה וואס די תורה דערציילט אונז אט די הנהגה פון הקב"ה, איז אונז צו לערנען אז מיר זאלן אויך אזוי טוהן, און ווען מיר שטעלן זיך דאווענען זאלן מיר פריער זאגן דברי שבח, אזוי ווי חז"ל זאגן (ברכות לב א): "לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחרי כן יתפלל". דערפאר האט די תורה עס געשריבן דווקא אנהויב די פרשה פון די קרבנות, ווייל תפילה איז דאך אנשטאט דעם (ברכות כו ב).

חכמת התורה'

שחט'ן אין צפון דערמאנט די זכות פון די עקידה

"ושחט אתו על ירך המזבח צפנה לפני ה' וזרקו בני אהרן המהנים את דמו על המזבח סביב" (א א)

אין 'שולחן ערוך' (או"ה א ח) שטייט מען זאל יעדן טאג זאגן דער פסוק אינמיטן די פרשיות פון די קרבנות, אויף דעם שרייבט דער 'משנה ברורה' (שם יח) אז היינט זאגט מען דער פסוק נאכן זאגן די פרשה פון תמיד. דער מקור איז אין 'תנא דבי אליהו' (רבה ז) וואו דארט שטייט אז דורכ'ן זאגן דער פסוק 'געדענקט הקב"ה עקידת יצחק בן אברהם'.

דער מהר"ל דיסקין ערקלערט אז אין דער פסוק וואס באפעלט אויף שחט'ן די קרבנות אויף די צפון זייט, ליגט באהאלטן א באזונדערע דערמאנונג אויף עקידת יצחק, ווייל דעמאלטס איז געווען דאס ערשטע מאל וואס מען האט גע'שחט'ן א קרבן אין צפון זייט פון די מזבח. ביז צו די עקידה האט מען גע'שחט'ן דעם

קרבן העכערן מזבח, אזוי ווי מיר טרעפן ביי עקידת יצחק (בראשית כב ט-י), אז אין אנהויב שטייט: "ויצקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבח", און נאר נאכדעם שטייט: "ויקח את הפאקלת לשחט את בנו". אבער נאכן עקידה, ווען אברהם האט מקריב געווען דעם איל פאר א עולה אנשטאט זיין זון, האט ער נישט געקענט שחט'ן דעם קרבן העכערן מזבח, ווייל מ'האט נאכנישט אראפגענומען יצחק פון דארט, טראכטנדיג אפשר וועט פאסירן א פעלער אין די איל און ער וועט געצווינגען זיין שחט'ן יצחק (וראה מלבי"ם בראשית כב יד), דערפאר האט אברהם געמוזט שחט'ן דעם איל נעבן די מזבח, און עס איז געווען אין די צפון זייט.

כדי צו דערמאנען די זכות פון עקידת יצחק, וואס אנשטאט אים האט מען מקריב געווען א איל אין די צפון זייט פון די מזבח, האט די תורה געשריבן די ציווי: "ושחט אתו על ירך המזבח צפנה לפני ה'" דווקא ביי די פרשה וואס רעדט פון א עולה וואס קומט פון די שאף - וואס די איל איז פון די פאמיליע - און נישט אין די פריערדיגע פרשה וואס רעדט פון א עולה וואס קומט פון די רינדער, כאטש דאס שחט מען אויך אין צפון.

א רמז אויף דעם אז זאגן דער פסוק דערמאנט זכות אבות, ברענגט דער מקובל רבי משה גלאנטי פון דעם וואס די גימטריה פון די ווערטער: "ושחט אתו על ירך המזבח צפנה לפני ה'", איז פונקט ווי די גימטריה פון די ווערטער: "זהו זכות עקידת יצחק בן אברהם".

'מהר"ל דיסקין' על התורה; 'פרפראות לחכמה' אות נה

רבי חיים שאול קויפמאן ראש ישיבת 'תפארת יעקב' גייטסהעד פלעגט זאגן, די פאקט אז זאגן דער פסוק דערמאנט זכות אבות, קען אונז לערנען ווי שטארק איז די נוצן פון עפעס זאגן, אפילו גאר א קלייניקייט. און פלעגט צושטעלן אויף דעם די טייטש פונעם קאזניצער מגיד אויף די משנה (אבות א טו): "אמור מעט ועשה הרבה", ד.מ. א קליינע אמירה וואס טוהט אויף אסאך.

עבודת ישראל אבות א טו; 'משחת שמן' נח

לענות בהם בני אדם

עפעס א טעות... איך האב נישט אויסגעזעהן ווי א גרויסער פארברעכער, און אויך נישט ווי א קליינער פארברעכער...

"מיר דאכט זיך, אז דו האסט געכאפט דעם נישט ריכטיגן מענטש אין דעם נישט ריכטיגן פלאץ", האט דער פאליציאנט געזאגט צו דעם מענטש, "דו דארפסט זיך פאר אים אנטשולדיגן..." דער מענטש האט א אראפגעבויגן זיין קאפ און אפילו נישט פרובירט טענה'ן, ער האט באלד אפגעשניטן די האנט-קייטלעך און געשטאמלט אין א פארלעגנהייט: "עס טוהט מיר זייער וויי".

דער פאליציאנט האט פרובירט בארוהיגן די אנגעצויגנע קייט ווען ער האט מיר געזאגט: "קום, יעצט האסטו דריי וואס וועלן ענטפערן נאך דיר אמן, יעצט איז די צייט צו זאגן די ברכה!". איך האב תיכף אנגעהויבן זאגן די ברכה בכונה, און קוים האב איך געקענט אפהאלטן מיינע טרערן. די פאליציאנטן האבן געענטפערט אמן, און פארלאזט דעם ארט.

כ'בין געבליבן אליין מיטן בעל הבית. ער האט זיך געפילט אומבאקוועם און נאכאמאל אויסגעדריקט זיין אנטשולדיגונג. פארשטייט זיך אז איך האב מוחל געווען. איך האב איינגעזען אז ער האט זיך טועה געווען. אבער דער מענטש האט זיך נאך אלץ נישט באדראיגט און מיך געבעטן איך זאל מיט אים אריינגיין צו זיין הויז.

איך בין אריין. דאס הויז איז געווען ריזיג און פּרעכטיג, און וויסט... מיר האבן זיך אוועקגעזעצט, און דער מענטש האט מיר דערציילט אביסל איבער זיין לעבן. עס האט אויסגעזעהן אז ער האט אסאך געלט, אבער ער האט נישט א טראפ נחת... ער האט זיך פאראינטערעסירט אויף מיין פאמיליע, און איז איבערראשט געווארן ווען איך האב אים דערציילט פון מיין גרויסע פאמיליע וואס איך בין זוכה צו ערציהען. צען קינדער בלעה"ר.

דער מענטש איז געווארן אין גאנצן דערשטוינט, טרערן האבן זיך געשטעלט אין זיינע אויגן. פלוצים איז ער אויפגעשטאנען, פון עררעץ ווי האט ער ארויסגענומען א טשעק בוך, געשריבן וואס ער האט געשריבן און מיר עס דערלאנגט. איך האב געקוקט אויף דעם טשעק און בין געווארן שאקירט ווען איך האב געזען די סומע וואס איז געשריבן אויף אים; פופציג טויזנט ש"ח. נישט מער און נישט ווייניגער.

איך האב זיך געשעמט עס צו נעמען, אבער דער מענטש האט מיר געזאגט מיט א ליבשאפט: "זייט רואיג, איך האב אסאך איבערגעלאזט פאר מיר... נעם דאס געלט, קויף פאר אייערע קינדער לכבוד יום טוב, זאג זיי אז איינער האט עס זיי געשיקט מיט גרויס ליבשאפט... איר האט נישט קיין אנונג וויפיל איך טוה אפשאצן די זכות וואס איר האט זוכה געווען, הלוואי זאל איך צו דעם זוכה זיין..."

יעצט האב איך נישט געקענט צוריקהאלטן די טרערן. די טרערן זענען געווען טרערן פון פרייד, און אויך פון ווייטאג, אויף א איד וואס האט אזויפיל, אבער למעשה האט ער גארנישט...

מיר האבן זיך געזעגענט מיט א ווארעמע דרוק אויף די האנט, מיט א איבערגעפולטע הארץ.

און אויב מען דארף נאך איבערצייגן ווי גרויס איז די השפעות טובות וואס קומט אויף דער וועלט פאר די וואס געבן אכטונג אויף ענטפערן אמן, שיק זיי צו מיר...

פאר יעדער הונט קומט זיין טאג! וואס האסטו געמיינט? אז שטענדיג וועסטו קענען זיך ארויסדרייען פון מיר?!". בשעתן רעדן האט ער מיך אריינגעשלעפט אין הויף אריין, מיך אראפגעזעצט אויף די ערד און אויך צוגעבונדן מיינע הענט מיט פלעסטיגע האנטקייטלעך, איך זאל חלילה נישט אנטלויפן...

איך בין געווען דערשטוינט, און פון גרויס שרעק האב איך אנגעהויבן וויינען: "וואס ווילסטו פון מיר?" האב איך געפרעגט דעם מענטש "וואס האב איך דיר געטון??"

"פאר די פאליציי וועסטו זאגן וואס דו האסט צו זאגן", האט דער מענטש מיר געזאגט. "און פארוואס האסטו זיך געדרייט ארום מיין הויף ארום פופצן מינוט אויב נישט צו גנבענען?!". איך האב אים פרובירט צו מסביר זיין אז איך בין נאר געקומען זאגן די 'ברכת האילנות' און איך האב געזוכט איינער וואס זאל ענטפערן נאך מיר אמן. אבער דער מענטש וואס האט לכאורה נישט געוואוסט די יסודות'דיגע באגריפן אין אידישקייט האט נישט 'אפגעקויפט' מיין מעשה. אזא ברכה האט ער נישט געקענט, און 'אמן' האט ער נאר געקענט פון 'קדיש' וואס ער פלעגט זאגן איינמאל א יאר אין שול.

פינף מינוט שפעטער האט זיך א קאר אפגעשטעלט געבן אונז. צוויי פאליציאנטן זענען ארויסגעקומען און געוואלט פארשטיין די מעשה.

דער מענטש האט פאר זיי פארגעשטעלט זיין ווערסיע, און ערשט דאן האב איך פארשטאנען. עס ווייזט אויס, אז אין דעם לעצטן חודש האט מען צוויי מאל איינגעבראכן אין זיין הויז, און לויט די עדות האט אויסגעזען אז עס איז געווען איינער וואס האט זיך פארשטעלט אין א רעליגיעזע מאסקע. יעצט ווען ער האט געזען אויף די קעמערס' א רעליגיעזער דרייט זיך ארום זיין הויז א פערטל שעה, האט ער באלד פארשטאנען: דער גנב איז געקומען צום דריטן מאל פרובירן זיין מזל.

איך בין געווען פארלוירן, איך האב אין מיין הארץ געבעטן צו השי"ת זאל מיך העלפן, דאן האב איך באמערקט אז איינער פון די פאליציאנטן טראגט א קאפל. איך האב זיך געשטארקט, און באשלאסן צו פרובירן און ערקלערן דעם ענין. איך בין געווען פרייליך ווען דער מענטש האט ארויס געוויזן זיין באקאנטשאפט אין דעם ענין. ער האט געוואוסט פון ברכת אילנות, און פון די חוב צו ענטפערן אמן אויף א ברכה. ער האט אויך פארשטאנען ווען איך האב אים מסביר געווען די קבלה טובה וואס איך האב זיך אונטערגענומען נישט צו זאגן א ברכה אן איינער זאל ענטפערן נאך מיר אמן.

יעצט ווען ער האט פארשטאנען וואס איך זוך ארום די הויז, האט דער פאליציאנט ביי מיר געבעטן מיין אידענטיטעט קארטל (תעודת זהות), און נאכדעם וואס ער האט איבערגעקוקט מיינע פרטים איז ער גלייך צוגעקומען צו די קלארע מסקנא, אז עס איז דא

דער וואונדערליכער ערצייילונג איז געשיקט געווארן דורכ'ן בעל המעשה, א טייערער יונגערמאן פון בית שמש, א 'צדיק שומר אמונים' וואס האט זוכה געווען זעהן 'השגחה פרטית' אדאנק זיין מקפיד זיין אויף ענטפערן אמן.

אזוי דערציילט דער יונגערמאן אין זיין בריוו: ד' לחודש ניסן בין איך געפארן מיט מיין קאר אויפן וועג צו מיין שטוב אין בית שמש. בשעת'ן דרייוון האב איך זיך פארטראכט אין די שיינע הארציאנט ארום מיר און מיטאמאל האב איך זיך דערמאנט: איך האב נאכנישט געזאגט 'ברכת האילנות'.

זייענדיג מקפיד שטענדיג צו זיין פון די 'זריזין מקדימין', האב איך זיך אויסגעדרייט פונעם וועג צום דעם ערשטן ישוב וואס איך בין אריבערגעפארן, און נאך א קורצע שפאציר צווישן אירע הייזער, האב איך געפונען וואס איך האב געזוכט. אקעגן מיר שטייט א שיינע פרוואטע הויז, ארומגענומען מיט א ברייטן הויף וואו עס וואקסן עטליכע פרוכטביימער. איך האב אפגעשטעלט דעם אויטא, ארויס פון דארט און זיך דערנענטערט צו די חצר.

דא איז דער פלאץ אייך מיטטיילן אז אין די לעצטע יארן, אדאנק אייך, בין איך זוכה מקפיד צו זיין זאגן די ברכות השחר מיט א חברותא יעדן אינדערפרי. אין די לעצטע יאר האב איך אויך אנגעהויבן דינען אלס 'גבאי אמן' אין דער שול וואו איך דאוון, ווייל אסאך פון די מתפללים, וואס האבן איינגעזעהן די ליבשאפט וואס איך האב צו דעם ענין, קומען פאר מיר

ברכת האילנות

זאגן די ברכות השחר. דער ענין פון 'אמן' איז מיר אריין טיף אין מיין נשמה, אזוי שטארק אז איך קען היינט נישט זאגן א ברכה אן איינער זאל ענטפערן נאך מיר אמן.

יעצט, ווען איך האב געוואלט זאגן די 'ברכת האילנות', האב איך זיך דערמאנט אין די הנהגה, און איך האב אנגעהויבן זוכן אין די געגנט איינער וואס זאל ענטפערן נאך מיר. איך האב זיך ארומגעדרייט אויפן הויף ווען איך דאוון אין הארצן צום באשעפער ער זאל מיך מאכן טרעפן א ערליכער איד וואס קען ענטפערן נאך מיר אמן, און מיטאמאל האב איך געפילט א שטארקע קלאפ אויפן רוקן.

פון הינטער מיר איז פלוצלינג געקומען א הויכער און ברייטער מענטש און געגעבן א כאפ מיין האנט בשעת ער געבט א געשריי: "אהה... דא האב איך דך ענדליך געכאפט."

ענטפערן אמן נאך די ברכה 'בורא נפשות'

מען ענטפערט אמן נאך די ווערטער 'ברוך חי העולמים' וואס מיט זיי לאזט מען אויס די ברכה 'בורא נפשות', און עס איז נישטא אין דעם א שאלה פון 'אמן יתומה', טראץ די אויספיר ווערט געזאגט נאר אלס ספק, און די ארגינעלע ברכה ענדיגט זיך מיט די ווערטער "להחיות בהן נפש כל חי". אבער עס זענען דא וואס שרייבן אז עס איז ראוי מען זאל מחמיר זיין אז דער מברך זאל זיך צואיילן ביים זאגן די אויספיר פון די ברכה, און די צוהערהער זאלן ענטפערן אמן באלד ביים ענדיגן.

מקורות וביאורים:

די ברכה 'בורא נפשות' ווערט געברענגט אין גמרא (ברכות לז א) אן די אויספיר וואס מיר לייגן צו היינט צו טאג, "ברוך חי העולמים", וואס שטאמט פון ירושלמי (ברכות ו א). כאטש אז לויט די נוסח פון ירושלמי לאזט זיך אויס די ברכה מיט א שם ומלכות: "ברוך אתה ה' חי העולמים", האבן די פוסקים מכריע געווען למעשה אז מספק זאל מען אויסלאזן אן קיין שם ומלכות (שו"ע או"ח רז א וט"ז שם א, ע"פ רבינו יונה ברכות לב א מדה"ר). עס זענען דא וואס ברענגען א רא"י פון תוספות (ברכות לז א ד"ה בורא) אז די אויבנדערמאנטע וועג איז נישט צוליב א ספק אזוי ווי רבינו יונה זאגט, נאר אזוי איז די דעה אין בבלי, אז מען דארף אויסלאזן די ברכה אן קיין שם ומלכות (שו"ת 'אגרות משה' או"ח ח"ו סי' יח אות כח, בשם בנו רבי דוד). דער 'אגרות משה' (שם) טענה'עט, אז לויט שיטת רבינו יונה אין די בבלי, אז די אויספיר "ברוך חי העולמים" ווערט געזאגט מספק און אין נישט מעיקר הברכה, וואלט מען געדארפט ענטפערן אמן נאך די ווערטער "נפש כל חי", ווייל ווען מען ענטפערט אמן נאך די ווערטער "ברוך חי העולמים", איז שוין אריבער די שיעור פון "כדי דיבור" (זאגן דריי ווערטער) פון די אויספיר פון די ברכה "נפש כל חי" און מען ווערט נכשל מיט א 'אמן יתומה' [זעה 'כאיל תערוג' - הלכה עמ' רעח אז אזוי האט אויך גע'טענה'עט רבי שמחה זעליג ריגער מו"ץ דבריסק]. אבער לויט תוספות אז אויך לויט די בבלי איז די אויספיר "ברוך חי העולמים" פון די עיקר הברכה, דארף מען ענטפערן אמן ווען מען ענדיגט די ברכה. [אין

שו"ת 'רבבות אפרים' ווערט געברענגט (ח"ז סי' כו) אז דער 'אגרות משה' פלעגט טאקע ענטפערן 'אמן' נאך 'נפש כל חי'. אבער אין שו"ת 'התעוררות תשובה' (סי' צא) שטייט אז אויך די וואס האלטן אז די אויספיר "ברוך חי העולמים" איז צוגעלייגט געווארן מספק, דארף מען ענטפערן אמן נאך די חתימה, "ווייל סתם א לויב האט מען צוגעלייגט אויף די ברכה און דאס איז מותר בדיעבד". נאך ערקלערט מען אז ווייל אלע פירן זיך אזוי אויסלאזן, ווערט עס שוין א טייל פון די ברכה (הגהות 'זכרון מנחם' על 'ליקוטי מהרי"ח' סדר ברכת הנהנין אות יא). און אזוי האט גע'פסק'נט הגרש"ז אויערבאך אז מען דארף ענטפערן אמן נאך "ברוך חי העולמים", "ווייל צוליב א ספק האט מען זיך געפירט אזוי צו אויסלאזן איז עס נישט קיין הפסק" (הליכות שלמה' תפילה פרק כג הערה 123), און אזוי האט זיך געפירט הגר"ח קנייבסקי ('מאיר עוז' ח"ט עמ' 388).

דער 'אגרות משה' (שם) פירט אויס, 'אויב דער מברך האט געזאגט אן קיין הפסק', און דער וואס ענטפערט איז מקפיד ענטפערן אמן באלד ביים אויסלאזן די ברכה, אויך לויט רבינו יונה וועט עס גערעכנט ווערן אז ער האט געענטפערט תוך כדי דיבור, און למעשה פירט ער אויס אז מען דארף אין דעם אכטונג געבן. בפשטות איז זיין כוונה אז דער מברך זאל זיך נישט פארזוימען צווישן די ווערטער "נפש כל חי" ביז צו די אויספיר "ברוך חי העולמים", ווייל אויב פארזוימט ער זיך אפילו אביסל, און נאכדעם האט ער געזאגט די דריי ווערטער "ברוך חי העולמים", קומט אויס אז לויט רבינו יונה האט ער מ'פסיק געווען מער פון 'כדי דיבור' (דריי ווערטער) צווישן די אויספיר פון די ברכה ביז צו 'אמן'. אבער מען דארף פארשטיין, ווייל ער אליין נעמט אן (שם) אז די שיעור 'תוך כדי דיבור' איז די צייט וואס נעמט צו זאגן דריי ווערטער, איז דאך אין יעדע פאל פון ענטפערן "ברוך חי העולמים" שוין אריבער די שיעור, איז וואס האבן די חכמים אויפגעטוהן מיט זייער עצה? נאר מען קען ערקלערן זיין כוונה אזוי, אז ער זאל נישט מ'פסיק זיין און זיך פארזוימען אויך ביים זאגן 'ברוך חי העולמים', ווייל די אויספיר פון די ברכה ווערט געזאגט מספק, דארף ער זיך צואיילן ביים עס זאגן, ווייל נאר אזוי וועט זיין די אמן 'תוך כדי דיבור' פון די ווערטער "נפש כל חי", ווייל די שיעור 'תוך כדי דיבור' ווערט גערעכנט לויט א דורכשניטליכע רעדן (ראה 'דברי יחזקאל' סי' כז אות כ). און זעה אין שו"ת 'רבבות אפרים' (שם) וואס ברענגט ענליך צו דעם אין נאמען פון 'אגרות משה'.

רועי אמונים

פון די ווערטער פון אונזערע רבי'ס אויף ענטפערן אמן

כ"ק אדמו"ר מביאלא שליט"א

דעס ווערט האט ער זיך געפירט אז יעדן טאג פארן גיין דאווענען פלעגן

אריינקומען צו אים קינדער וואס פלעגן זאגן 'ברכות השחר', און ער האט געענטפערט אמן נאך זיי, און נאכדעם זיי געבן עטליכע קאפיקעס, אלץ שכר טרחה אויף דעם וואס זיי זענען געקומען צו אים זאגן די ברכות. ער האט נישט אויפגעזוכט ערליכע אדער עלטערע מענטשן, נאר ער האט געענטפערט אמן נאך די ברכות פון די תינוקות של בית רבן, ווייל דער וועלט שטייט אין זכות פון תינוקות של בית רבן, דערפאר איז זייער חשוב די אמן וואס זיי ענטפערן. און מיט זיין הנהגה האט ער זיכער ממתיק געווען די דינים.

דעם גאנצן דור נאר אויך ביי יעדן יחיד ויחיד. ווי באקאנט, מיין עלטער זיידע דער יהודי הקדוש מ'פשיסחא זי"ע, האט אויף זיך מקבל געווען מקפיד זיין באזונדער אויף די מצוה פון 'צדקה' און אויף די איסור 'לא תנאף'.

און פון די ענינים וואס כ"ק אבי אדוני מורי ורבי זי"ע האט אנגעזאגט איז געווען צו זאגן 'ברכות השחר' פאר איינעם וואס וועט ענטפערן אמן, וזה לשון קדשו: "און זאגן ברכת השחר פאר עטליכע מענטשן וואס זאלן ענטפערן אמן, ווי עס איז באקאנט פון די קדושי עליון אז א ברכה אן קיין אמן איז ממש א פלג גופא".

און אזוי איז געווען דער מנהג פון מיין זיידע דער ביאלער רבי [בעל 'דברי בינה'] זי"ע וואס האט זיך געפירט צו ענטפערן אמן יעדן טאג אויף די ברכות - אזוי ווי די צאל פון 'אמן'. טראץ ער איז געווען זייער פארנומען, פון

כ"ק אבי אדוני מורי ורבי [בעל 'חלקת יהושע'] זי"ע פלעגט פאדערן און מאנען אז ביי יעדע מצוה אדער הנהגה טובה, זאל מען זיך פירן הלכה למעשה. און וואס ער האט געטוהן, אויך די תקנות וואס ער האט מתקן געווען איז אלעס געווען צוליב דעם דור. אזוי ווי עס שטייט אין הייליגן ספר 'נועם אלימלך' (פרשת נח) אז אין יעדע דור איז דא א באזונדערע מצוה און ענין וואס מען מוז שטארק אנהאלטן אין דעם, וזה לשון קדשו: "אין יעדן דור און דור איז דא א שורש צו מתקן זיין א באזונדערע מצוה מער פון די אנדערע מצוות. למשל אין דעם דור איז דא א שורש צו מתקן זיין די מצוה פון ציצית מער פון אנדערע מצוות. א.ד.ג. אין יעדע דור איז דא א שורש אנהאלטן א באזונדערע מצוה מער פון אנדערע מצוות".

דער ענין איז נישט געזאגט געווארן נאר פאר

ברכה מיראה ואמן מאהבה

עס זענען דא וואס ערקלערן אזוי די סיבה פון "גדול העונה יותר מן המברך" (ברכות נג ב): דער מברך טוהט זיינע מעשים מתוך יראה, ווייל די ברכות האט מען מתקן געווען "כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו" (רמב"ם ברכות א ד), און אויך אין דער פסוק וואס חז"ל (מנחות מג ב) זענען אין דעם מרמז די מצוה פון זאגן מאה ברכות יעדן טאג, ווערט דערמאנט דער ענין פון ענין פון יראת ה', אזוי ווי עס שטייט (דברים יב): 'ועתה ישראל מה [מאה] ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה...'. דאקעגן ענטפערן אמן אויף די ברכות, איז איר יסוד אין אהבת ה' און אין די רצון אים לויבן, ווייל די חוב פון ענטפערן אמן דרש'ענען די חכמים (ראה רש"י ברכות כא א ד"ה כי שם) פון דער פסוק (דברים לב ג): "הבו גודל לאלקיננו". און ווייל די חכמים זאגן (סוטה לא א): "גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה", קומט אויס אז גדול העונה אמן יותר מן המברך (כתר מלוכה עמ' ק בשם ספר 'מנחת אהרן' ח ב).

די סוד פון עפענען די שיערי גן עדן

די חכמים זאגן (שבת קט ב): "כל העונה אמן בכל כוחו פותחים לו שיערי גן עדן", די סוד פון די מצוה פון ענטפערן אמן צו עפענען די טויערן פון גן עדן ערקלערט דער ווילקומירער מגיד אזוי:

די חכמים זאגן (קה"ר ז לא) צווישן די גן עדן און די גיהנום טיילט אפ א וואנט. און ווייל אויף די גן עדן שוועבט די מידת הרחמים, און אויף די גיהנום איז אויסגעשפרייט די מדת הדין, איז אויף דער וואנט וואס טיילט אפ צווישן זיי שוועבן צוזאמען די מידת הרחמים און מידת הדין. צוליב דעם נאר מיט די כח פון ענטפערן אמן, וואס איז בגימטריה אויך די שם הוי"ה וואס סימבאליזירט די מידת הרחמים, און אויך די שם אדנ"י וואס סימבאליזירט די מידת הדין ('בעל הטורים' דברים כז כו) וועט מען קענען עפענען די 'שיערי גן עדן' וואס געפונען זיך אין דער וואנט. דערפאר אויך א מענטש וואס זיינע זכויות זענען אסאך און האט שוין א חלק אין גן עדן, וועלן זיך נישט עפענען פאר אים די טויערן פון גן עדן און וועט נישט קענען אריינגיין צו זיין חלק אויב ער וועט נישט מקפיד זיין אויף ענטפערן אמן ('יעיני יצחק' שבת קט ב).

למעלת כבוד נשיא בני אמונים הרב יעקב דוב מארמארשטיין שליט"א

ישר כח אויף ענקערע הייליגע אקטיוויטעטן וואס ברענגען אריין אין אלע אידישע הערצער די חשיבות און די געוואלדיגע גרויסקייט פון ענטפערן אמן. די מכובד'יגע גליונות און די פארשידענע אקטיוויטעטן, האבן צוזאמען אדורכגעאקערט די אידישע הערצער מחשיב זיין זייער שטארק דאס ענטפערן אמן, און אויף דעם קומט זיך א דאנק.

אבער דער הויפט ציל פון שרייבן מיין בריוו איז צוליב די פרישע אקטיוו 'חיים של ברכה' וואס קומט פאר אין די טעג לע"נ אייער מאמע מרת דבורה בת ר' דוב ע"ה. ה' זאל אייך בענטשן אויף די ברכה וואס איר ברענגט אריין אין אלע אידישע הייער.

אויף די קארטל פון די פארמעסט 'חיים של ברכה' האבן ענק געברענגט די דרש פון 'תנא דבי אליהו' (רבה יא) אויפן פסוק וואס שטייט ביי 'שירת דבורה' (שופטים ה ב): "בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'" (שופטים ה ב): "וואס האט דבורה נביאות געזאגט פאר די אידן? אזוי האט זי זיי געזאגט: אין וועמענ'ס זכות באצאלט השי"ת פאר די אידן פון די פעלקער? אין זכות פון די וואס 'משכימים לבית הכנסת... ומברכים את הקב"ה באמן' קומען פריה אין שוהל און לויבן דעם אויבערשטן מיט אמן".

און איך האב געוואלט אנמערקן, אז אין די ווערטער ווערן באטאנט די צוויי יסודות וואס ענק פלאגן זיך אריינברענגען אין דעם ברייטן ציבור שוין א לאנגע תקופה: א. אז ענטפערן אמן איז א חלק פון די ברכה, אזוי ווי ס'איז דער לשון פון תנא דבי אליהו "ומברכים את הקב"ה באמן". ב. אז עס איז דא א באזונדערע חשיבות צו זאגן די ברכות השחר בחברותא, ווי דער 'תנא דבי אליהו' באטאנט: משכימים לבית הכנסת... ומברכים את הקב"ה באמן, און די ברכות השחר זענען די ברכות וואס ווערן געזאגט ווען מען שטייט אויף.

הכותב וחותר לכבוד די וואס ענטפערן און באשיינען די אמן י.ש.כ.

מודיעין עילית

מען קען שיקן בריוו צו די פאקס: 08-9746102
אדער צו די אימעיל אדרעס: 9139191@gmail.com

שיערי גן עדן

אמן און ברכות אין די זעג פונעם בעל הילולא

ברכות השחר אין שול

אזוי שרייבט דער 'שומר אמונים' איבער זאגן ברכות השחר איינער פארן צווייטן אין שוהל:

"מה טוב ומה נעים די וואס זאגן יעדן טאג ברכות השחר אין שוהל, און זענען מקפיד מ'זאל ענטפערן אמן אויף זייערע ברכות, נישט ווי די וואס קלוגן זיך צו זאגן די ברכות השחר אין שטוב" ('שומר אמונים' מאמר פתחו שערים פרק ב).

שיערי גן עדן אין דער וועלט

די הבטחה פון די חכמים (שבת קט ב): 'העונה אמן בכל כוחו פותחים לו שיערי גן עדן', טייטש דער בעל 'שומר אמונים' (שם) אזוי: עס שטייט נישט 'פתחו' - בלשון עתיד, נאר 'פותחים'. ווייל דער וואס איז 'עונה אמן בכל כוחו' איז זוכה גאר אויף דער וועלט עס זאל זיך עפענען פאר אים די טויערן פון גן עדן און עס זאל רוהען אויף אים א רוחניות'דיגע אור וואס שטאמט פון גן עדן, און אזוי וועט ער פיהלן אין זיין מח א באזונדערע זיסקייט אין עבודת ה'. דער פסוק (שיר השירים א ד): "משכני אחריו נרוצה" איז אויף דעם מרמז, די ראשי תיבות איז 'אמן', ווייל דורך ענטפערן אמן פיהלט מען א וואונדערבארע זיסקייט אין קרבת ה', און דורך דעם "אחריו נרוצה".

בעל 'שומר אמונים' ו' בניסן תש"ז

בעל 'שומר אמונים'

האדמו"ר רבי אהרן ראטה איז געבוירן געווארן אין יאר תרנ"ד צו זיין פאטער רבי שמואל יעקב אין שטאט אונגוואר אין אוקריינע. אין זיין יוגנט האט ער געלערנט אין די ישיבות פון די שטעט מונקאטש און ווייצטען, און האט זיך געוויקט ביי די צדיקים פון זיין דור.

נאך וואס זיין רבי האדמו"ר רבי צבי אלימלך פון בלאזשוב, האט אים געמוטיגט ער זאל גרינדן א חסידישע הויף, האט ער אין יאר תרפ"א געגרינדערט א חבורה מיטן נאמען "ראי ה'" אין די שטאט סאטמאר וואס איז אין ראמעניע. צוליב זיין לייגן א שטארקע געוויכט אויף ענטפערן אמן בקול רם, האט ער געטוישט די נאמען אויף 'חבורת שומר אמונים', וואס האט זיך שפעטער אנטוויקלט אויף די חסידות 'שומרי אמונים'. אין דעם טעמע האט ער אסאך עוסק געווען אין זיין ספר 'שומר אמונים'.

אין יאר תרצ"ט איז ער ארויף קיין ארץ ישראל און האט זיך באזעצט אין ירושלים, וואו דארט האט ער געגרינדעט זיין בית המדרש 'שומרי אמונים'. רוב פון זיינע יארן איז ער קראנק געווען און געליטן פון פארשידענע ווייטאגן, און טראץ דעם האט ער געדינט דעם באשעפער מיט מסירות נפש. און זיך אויך אסאך מסגף געווען.

ער איז נפטר געווארן ו' ניסן תש"ז, אינמיטן מאלן מעהל פאר די מצות פון יו"ט פסח. ער איז אלט געווען ביי זיין פטירה צוויי און פופציג יאר, און זיין הייליגע קערפער איז באערדיגט געווארן אויפן הר הזיתים.